

Byla C-415/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. rugsėjo 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Finanzgericht Hamburg (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. rugpjūčio 20 d.

Ieškovė:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Atsakovė:

Hauptzollamt Hamburg

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškinys dėl palūkanų už neteisėtai neskirtas eksporto grąžinamąsias išmokas ir neteisėtai paskirtas sankcijas sumokėjimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės išaiškinimas, SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar pagal Sąjungos teisę valstybės narės turi pareigą pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius grąžinti su palūkanomis ir tais atvejais, kai grąžinimo pagrindas yra ne Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išvada, jog teisinis pagrindas pažeidžia Sąjungos teisę, o Teisingumo Teismo pateiktas Kombinuotosios nomenklatūros pozicijos (subpozicijos) išaiškinimas?

2. Ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išplėtotos Sąjungos teisėje įtvirtintos teisės į palūkanas principai taikytini ir eksporto gražinamųjų išmokų, kurias valstybės narės institucija atsisakė skirti tuo pažeisdama Sąjungos teisę, mokėjimui?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

1999 m. balandžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 800/1999, nustatančio bendrąsias išsamias eksporto gražinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 102, 1999, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 25 t., p. 129), 65 konstatuojamoji dalis, 49 ir 51 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Abgabenordnung (Mokesčių kodeksas, toliau – AO), visų pirma 37, 233 ir 236 straipsniai

Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (Marktorganisationsgesetz, toliau – MOG) (Bendro rinkos organizavimo ir tiesioginių išmokų įgyvendinimo įstatymas arba Rinkos organizavimo įstatymas) 6 ir 14 straipsniai

Faktinių aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Ieškovė į trečiąsias valstybes eksportavo paukščių skerdenas. Nuo 2012 m. sausio iki birželio mėn. atsakovė *Hauptzollamt* (centrinė muitinė) atsisakė skirti ieškovei eksporto gražinamąsias išmokas už eksportuotas prekes ir nurodė, jog eksportuoti produktai nebuvo tinkamos prekinės kokybės, nes paukščių skerdenos nebuvo visiškai nupeštos ir prie jų buvo per daug vidaus organų; be to, atsakovė paskyrė ieškovei sankciją ir ją pagrindė tuo, jog ieškovė prašė skirti didesnę nei jai priklausanti eksporto gražinamąją išmoką.
- 2 Po tai, kai *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas), remdamasis 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendime *Gebr. Stolle* (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) Teisingumo Teismo pateiktu 1987 m. gruodžio 17 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3846/87, nustatančio žemės ūkio produktų, kuriems skiriamos eksporto gražinamosios išmokos, nomenklatūrą (OL L 366, 1987, p. 1), I priede nurodytų 0207 12 10 ir 0207 12 90 subpozicijų išaiškinimu, nusprendė, jog tai, kad ant skerdenų yra šiek tiek plunksnų, nėra kliūtis skirti gražinamąją išmoką, ir kad prie skerdenos gali būti pridedami iš viso ne daugiau kaip keturi ten nurodyti vidaus organai, atsakovė *Hauptzollamt* skyrė ieškovei eksporto gražinamąsias išmokas, kurių ji prašė, ir grąžino sumokėtas paskirtų sankcijų sumas.

- 3 Paskui ieškovė atsakovei *Hauptzollamt* pateikė prašymą sumokėti palūkanas už anksčiau neteisėtai neskirtas eksporto gražinamąsias išmokas ir neteisėtai paskirtas sankcijas už laikotarpį, kuriuo buvo neskirtos gražinamosios išmokos ir paskirtos sankcijos; atsakovė *Hauptzollamt* prašymo netenkino. Dėl neigiamo sprendimo pareiškė prieštaravimą atsakovė *Hauptzollamt* taip pat atmetė. Todėl ieškovė pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo: palūkanos už neteisėtai sumokėtas ir gražintas sankcijų sumas

- 4 Ieškovė savo reikalavimo sumokėti palūkanas negali grįsti nacionalinės teisės nuostatomis. Remiantis AO 233 straipsnio pirmu sakiniu, iš mokesstinės prievolės santykio kylančių teisių, prie kurių pagal AO 37 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį priskiriamos ir teisės į gražinamąsias išmokas, atveju palūkanos skaičiuojamos tik tuomet, kai tai nustatyta pagal teisės aktus. Vis dėlto šiuo klausimu reikšmingas AO 236 straipsnis šioje byloje netaikytinas, nes pagal jį suponuojama, jog dėl atitinkamos gražintinos sumos buvo pareikštas ieškinys, o šiuo atveju taip nebuvo. Tik tuomet nuo *lis pendens*, t. y. ieškinio įteikimo atsakovui momento, gali atsirasti teisė į palūkanas. Reglamente Nr. 800/1999 taip pat nėra teisinio pagrindo, kuriuo ieškovė galėtų grįsti savo reikalavimą.
- 5 Vis dėlto, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, kai (importo) muitai buvo surinkti pažeidžiant Sąjungos teisę, valstybės narės turi pareigą pagal Sąjungos teisę sumokėti teisės subjektams, kurie turi teisę į gražinimą, su tuo susijusias palūkanas, kurios skaičiuojamos nuo dienos, kai šie teisės subjektai sumokėjo muitus, kurie buvo gražinti (2017 m. sausio 18 d. Sprendimo *Wortmann*, C-365/15, EU:C:2017:19, rezoliucinė dalis). Prieš šį Teisingumo Teismo sprendimą buvo priimta nemažai sprendimų, kuriuose Teisingumo Teismas pagal Sąjungos teisę įpareigojo valstybes nares ne tik gražinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius, bet ir atlyginti nuostolius, patirtus dėl negalėjimo naudotis tomis pinigų sumomis (taip pat žr. 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Zuckerfabrik Jülich*, C-113/10, C-147/10 ir C-234/10, EU:C:2012:591, 65 punktą), palūkanas skaičiuojant iš esmės už laikotarpį nuo nepagrįsto nagrinėjamo mokesčio sumokėjimo dienos iki jo gražinimo dienos (žr. 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Irimie*, C-565/11, EU:C:2013:250, 28 punktą).
- 6 Reglamento Nr. 800/1999 51 straipsniu grindžiamos sankcijos yra ne mokesčiai, o piniginės baudos. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nekyla abejonės, kad pirmesniame punkte nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencija plačiau, bendrąja prasme turi būti suprantama taip, kad nėra reikšminga, ar valstybės narės institucijos pažeidžiant Sąjungos teisę nustatytas viešosios teisės įpareigojimas sumokėti pinigų sumą teisiškai kvalifikuojamas kaip (importo) muitas, mokeskis arba – kaip šiuo atveju – sankcija.

- 7 Vis dėlto vertinant Sąjungos teisės aspektu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonė, ar pirmiau apibūdinta valstybių narių pareiga taip pat taikoma tais atvejais, kai grąžinimo pagrindas yra ne Teisingumo Teismo išvada, jog teisinis pagrindas pažeidžia Sąjungos teisę, o – kaip šiuo atveju – (tik) Teisingumo Teismo pateiktas Kombinuotosios nomenklatūros pozicijos (subpozicijos) išaiškinimas.
- 8 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo manymu, nuostolių, kuriuos subjektas patyrė dėl negalėjimo naudotis pinigų sumomis, kompensavimo aspektas, kurį Teisingumo Teismas ne kartą pabrėžė (žr., be kita ko, 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Irimie*, C-565/11, EU:C:2013:250, 21 punktą), turėtų būti taikomas ir pagrindinėje byloje. Juk ieškovė taip pat patyrė nuostolių dėl to, kad negalėjo kaip likvidžiomis lėšomis naudotis pinigų sumomis, kurias turėjo sumokėti kaip neteisėtai paskirtas sankcijas.
- 9 Kalbant apie momentą, kuriuo atsiranda Teisingumo Teismo naudojantis jam pagal SESV 267 straipsnį suteikiamais įgaliojimais pateikto išaiškinimo poveikis, pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją Teisingumo Teismas, aiškindamas teisės nuostatą, aiškina ir prireikš patikslina jos reikšmę ir taikymo sritį taip, kaip ji turėtų būti suprantama ir taikoma nuo jos priėmimo momento, o iš to kyla, kad teismas taip išaiškintą nuostatą gali ir turi taikyti ir teisiniams santykiams, kurie atsirado prieš priimant sprendimą dėl prašymo išaiškinti, jei, be kita ko, įvykdytos sąlygos, leidžiančios kreiptis į kompetentingą teismą kilus ginčui dėl šios nuostatos taikymo (1998 m. spalio 22 d. Sprendimo *IN. CO. GE.'90 ir kt.*, C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, 23 punktas). Taigi 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendime *Gebr. Stolle* (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) Teisingumo Teismo pateiktas Reglamento Nr. 3846/87 I priede nurodytų 0207 12 10 ir 0207 12 90 subpozicijų išaiškinimas šiuo atveju taip pat turi *ex tunc* poveikį, o tai reiškia, kad ieškovei paskirta sankcija nuo pat pradžių prieštaravo Sąjungos teisei, taigi buvo paskirta pažeidžiant Sąjungos teisę.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo: palūkanos už pavėluotai sumokėtas eksporto grąžinamąsias išmokas

- 10 Sąjungos teisėje nėra nuostatos, pagal kurią būtų numatyta teisė į palūkanas tuo atveju, kai buvo neteisėtai pavėluotai sumokėta eksporto grąžinamoji išmoka. Visų pirma, kalbant apie šį atvejį, Reglamento Nr. 800/1999 49 straipsnio 8 dalyje nieko nepasakyta apie tai, kokias teises turi eksportuotojas, kai pasibaigė joje nurodytas terminas, o valstybės narės institucija dar nesumokėjo eksporto grąžinamosios išmokos. Taigi manytina, jog palūkanų už pavėluotai sumokėtas valstybės subsidijas mokėjimo sąlygos iš esmės turėtų būti nustatytos valstybių narių nacionalinėje teisės sistemoje.
- 11 Nacionalinėje teisėje nustatytas ne bendrasis teisinis principas dėl (tinkamų) palūkanų už nesumokėtas valstybės išmokas, o tik galimybė mokėti palūkanas tiksliai apibūdintomis aplinkybėmis. Šiuo atveju iš esmės būtų reikšminga MOG 14 straipsnio 2 dalis, aiškinama kartu su AO 236 straipsniu. Vis dėlto šių

teisės normų taikymo sąlyga yra *lis pendens* (žr. šio prašymo 4 punktą), o šiuo atveju ji neįvykdyta, nes nebuvo pareikštas ieškinys dėl sumokėtų sankcijų sumų grąžinimo.

- 12 Pagal Sąjungos teisę ieškovei priklausančios eksporto grąžinamosios išmokos už paukščių skerdenas jai buvo sumokėtos tik labai pavėluotai, todėl ji patyrė nuostolių dėl to, kad negalėjo naudotis tomis pinigų sumomis; taigi manytina, jog ieškovė buvo panašioje padėtyje kaip apmokestinamasis asmuo, iš kurio renkami mokesčiai pažeidžiant Sąjungos teisę.
- 13 Teisingumo Teismas pabrėžė „tam tikros simetrijos“ tarp ekonominės veiklos vykdytojų, kurie dėl klaidos pažeidžiant Sąjungos teisę įgijo pranašumą, padėties ir ekonominės veiklos vykdytojų, kurie dėl klaidos pažeidžiant Sąjungos teisę patyrė nuostolį, padėties aspektą (2017 m. sausio 18 d. Sprendimo *Wortmann*, C-365/15, EU:C:2017:19, 29 punktas). Pagal Reglamento Nr. 800/1999 65 konstatuojamąją dalį, siekiant užtikrinti vienodą požiūrį į eksportuotojus valstybėse narėse, reikėtų aiškiai nustatyti, kad gavėjas grąžina visas permokėtas sumas, susijusias su grąžinamosiomis eksporto išmokomis, kartu su delspinigiais. Atsižvelgdamas į šį Sąjungos teisės reikalavimą, nacionalinis teisės aktų leidėjas MOG 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatė, kad teisių į lengvatų grąžinimą atveju palūkanos skaičiuojamos nuo šių teisių atsiradimo momento. Į simetrijos principą orientuotoje nacionalinės teisės sistemoje galėtų būti reikalaujama, kad ekonominės veiklos vykdytojas teisę į palūkanas taip pat įgytų jau neteisėto atsisakymo skirti eksporto grąžinamąją išmoką momentu, nes kitaip „tam tikros simetrijos“ tarp ekonominės veiklos vykdytojo padėties ir muitinės padėties aspektas, kurį pabrėžė Teisingumo Teismas, būtų įgyvendinamas labai menkai.
- 14 Vis dėlto valstybė narė MOG 14 straipsnio 2 dalyje bent nustatė, kad teisių į lengvatas, prie kurių pagal MOG 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktį priskiriamos ir eksporto grąžinamosios išmokos, atveju palūkanos turi būti skaičiuojamos nuo *lis pendens*, t. y. ieškinio įteikimo atsakovui momento. Taip ekonominės veiklos vykdytojas bent iš dalies gali gauti tinkamą kompensaciją už finansinius nuostolius, kuriuos jis patyrė dėl to, kad valstybė narė pažeisdama Sąjungos teisę pavėluotai sumokėjo eksporto grąžinamąsias išmokas. Visgi šiuo atveju, kaip pirmiau paaiškinta (žr. šio prašymo 4 punktą), ieškovė nepareiškė ieškinio dėl teisės į eksporto grąžinamąsias išmokas.
- 15 Tai, kad ekonominės veiklos vykdytojas teisę į eksporto grąžinamąsias išmokas pareiškia tik valstybės narės muitinei pasinaudodamas pirmosios pakopos teisių gynimo priemone, o ne taip pat teisminiu keliu, praktikoje pasitaiko dažnai tuomet, kai suinteresuotosios šalys dėl proceso ekonomijos priežasčių laukia precedentinės bylos baigties. Pagal nacionalinės teisės aktus tokiu atveju, kai precedentinės bylos baigtis ekonominės veiklos vykdytojui yra palanki, jis neturi teisės į palūkanas; tai galima pagrįsti argumentu, jog sprendimas dėl reikalavimo teisės nereikšti ieškinio, o palaukti precedentinės bylos baigties, yra savarankiškas

ekonominės veiklos vykdytojo sprendimas, todėl jis turi susitaikyti ir su jo teisinėmis pasekmėmis, t. y. teisės į palūkanas pagal AO 236 straipsnį netekimu.

DARBINIS VERTINMAS